

Taalkunde in de klas

'Het meisje die' is helemaal zo fout niet

Suzanne de Kleyn

Judit Steenge

Snelle zinnen

- Scan de QR-code en vul **zo snel mogelijk** de zinnen aan met het eerste woord dat in je opkomt

Resultaten snelle zinnen - klassikaal

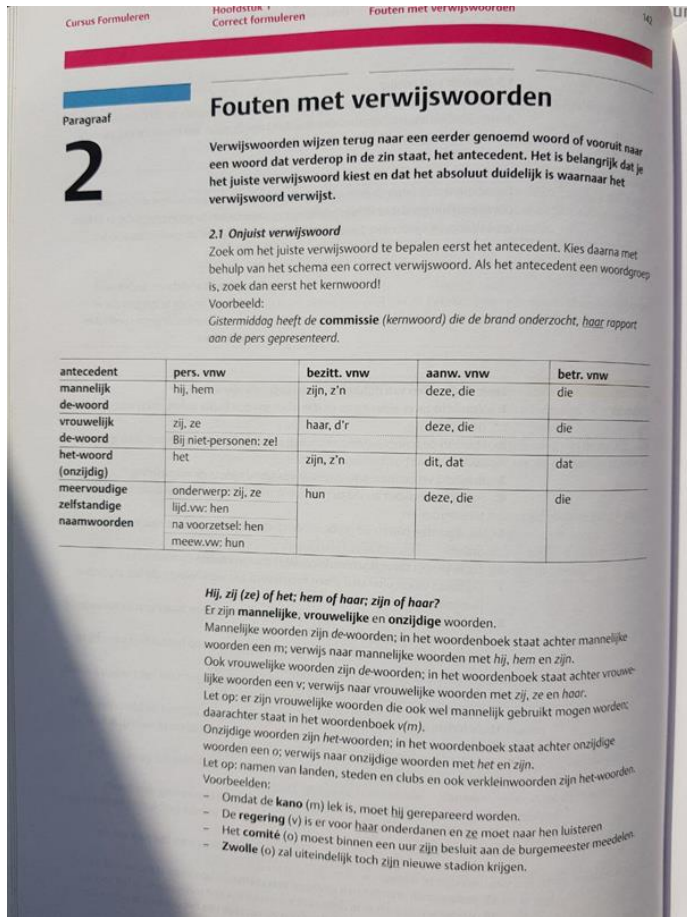
Wat zijn de regels?

- De-woorden levend
- Het-woorden levend

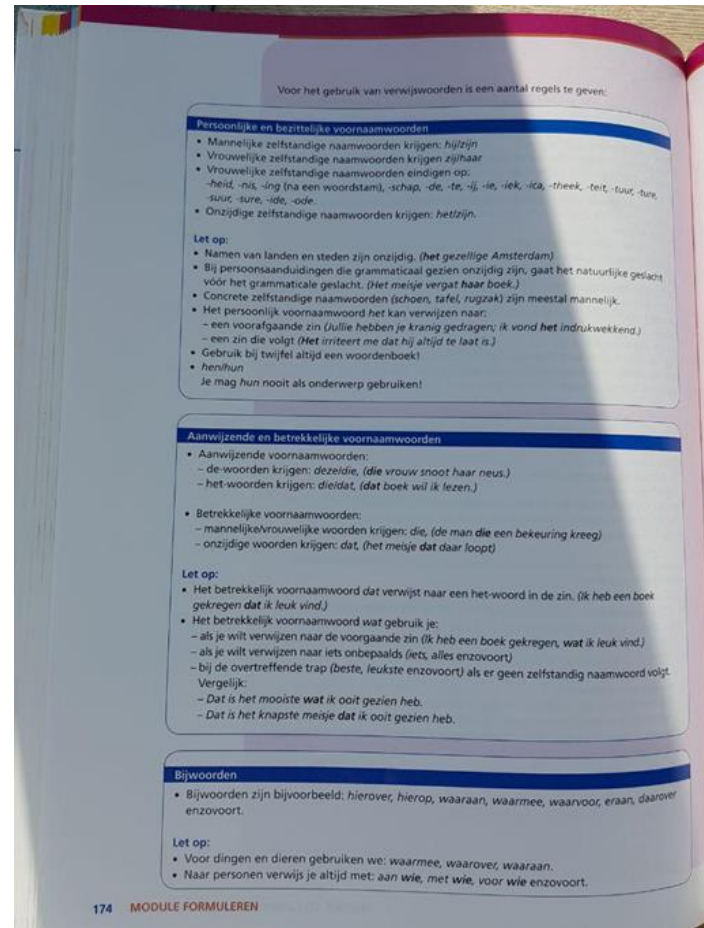
>> Methodes (Nieuw Nederlands, Talent)

>> Taaladvies

Lesmethodes

Nieuw Nederlands

Talent

De-woorden

Pers vnw

mannelijk: **hij**

vrouwelijk: **zij, ze**

Betr vnw

Mannelijk en vrouwelijk: **die**

> Grammaticaal geslacht

Het-woorden

Pers vnw

het

Betr vnw

dat

Taaladvies.net

	Persoon		Dier	
	<i>Pers vnw</i>	<i>Betr vnw</i>	<i>Pers vnw</i>	<i>Betr vnw</i>
De-woorden mannelijk (de man)	hij	die	hij	die
De-woorden vrouwelijk (de vrouw)	zij, ze	die	zij, ze	die
De-woorden mannelijk of vrouwelijk (de persoon, de kat)	hij, zij, ze	die	hij (noord) ze (zuid)	die
Het-woorden (het kind, het paard)	het, hij, zij, ze	dat	het, hij, ze	dat

Jij versus de regels

- In hoeverre heb je de regels gehanteerd in de snelle zinnen?
- Wanneer niet? Waarom niet?

Zoeken in Delpher (5 minuten)

- Ga naar www.delpher.nl
- Klik links bovenaan op 'kranten'
- Vul één van de volgende zoektermen in (let op "...")
  - "het meisje"
  - "het schaap"
  - "het fotomodel"
  - "het paard"
- Hoe wordt er verwezen naar deze woorden?

Delpher

Menu

- Doorzoek alles ^
- Boeken Basis
- Boeken Google
- Tijdschriften
- Kranten
- Externe krantenbanken
- Radiobulletins

Zoeken in alle tekstcollecties

Handleiding

Ruim 100 miljoen pagina's uit
Nederlandse kranten, boeken en
tijdschriften

Geef uw mening | Twitter | Nieuwsbrief

Vandaag 107 jaar geleden in de krant

Vind de krant van uw geboortedag

Instructiefilmpjes

Hoe zit het nu?

- Grammaticaal geslacht vs. semantisch geslacht
- Kennis over historisch (grammaticaal) woordgeslacht verdwijnt
- Nederlands in proces van hersemantisering: semantisch geslacht gaat er steeds meer toe doen bij verwijzingen
  - Bij levende de-woorden geaccepteerd (*De man, de vrouw, de reu, de koe, ...*)
  - Uitgebreid naar het-woorden (*het broertje, het meisje, het rammetje, ...*)

Onzekerheid over gebruik van pronomina

Voorspelde patronen - spreektaal (Audring en Booij, 2009, p.34)

Semantische klasse	Lidwoord	Syntactische agreement	Semantische agreement
<i>Persoon</i>	de	deze/die	deze/die, hij, zij
	het	het/dat	
<i>Dier</i>	de	deze/die	deze/die, hij, zij
	het	het/dat	
<i>Voorwerp</i>	de	deze/die	deze/die, hij
	het	het/dat	
<i>Stof</i>	de	deze/die	het/dat
	het	het/dat	

→ Onzekerheid over gebruik van pronomina

Frappante gevallen van vermijding

Verwarm **de chocolade** in de magnetron. Is **de chocolade** nog niet helemaal gesmolten? Even roeren en laten staan, dan smelt **de chocolade** vanzelf. Lukt het niet? Zet **de chocolade** dan nog 20 seconden in de magnetron. Roer de kardemom door **de gesmolten chocolade**. Doe **de chocolade** in een schaaltje. Serveer de noten, stukken peer en druiven op een apart bord, om in **de chocolade** te dippen. (AllerHande 11 (2006))

Met verwijzingen

[Verwarm **de chocolade** in de magnetron. Is **het/hij/zij** nog niet helemaal gesmolten? Even roeren en laten staan, dan smelt **het/hij/zij** vanzelf. Lukt het niet? Zet **de chocolade** dan nog 20 seconden in de magnetron. Roer de kardemom door **de gesmolten chocolade**. Doe **dit /deze** in een schaaltje. Serveer de noten, stukken peer en druiven op een apart bord, om in **de chocolade** te dippen.]

Column Eus

'Een meisje die' of 'een meisje dat'?

Özcan Akyol 23-01-18

Terwijl de debatten over onze identiteit almaar aanzwellen, valt me op dat we juist op taalkundig niveau onzorgvuldig omgaan met onze herkomst. De klassieke grammatica heeft het moeilijk. Wie in het openbaar correct Nederlands spreekt, trekt tegenwoordig mijn aandacht, omdat ik weet dat die persoon een witte raaf is.

Het meest schrijnende voorbeeld is het aantal mensen dat 'een meisje die' zegt.

...

Wat hebben we gedaan en waarom?

- Snelle zinnen: op je TAALGEVOEL verwijswaarden invullen bij levende referenten, zowel de- als het-woorden
- Resultaten van snelle zinnen: wat gebeurt er in de TAALWERKELIJKHEID?
- De regels: wat zegt de TAALNORM?
- Jij versus de regels - **inzicht**: je taalgevoel versus de taalnorm
- Zoeken in Delpher - **inzicht**: taalwerkelijkheid volgt niet altijd de taalnorm
- Hoe zit het nu echt? - recent onderzoek rondom deze taalverandering
- Column Eus: verwerken

Voelen – vatten – verwerken

- Voelen: **ervaren**, herkennen, opdiepen, onderscheiden
- Vatten: manipuleren, communiceren, **evalueren**, conceptualiseren
- Verwerken: redeneren, **onderzoeken**, problemen oplossen, creatief denken

Literatuur

- Audring J. (2006), Genusverlies en de betekenis van voornaamwoorden. In: Hüning M., Verhagen A., Vogl U., Wouden T. vd (Eds.) *Nederlands tussen Duits en Engels*. Leiden: Stichting Neerlandistiek Leiden. 71--88.
- Audring J. & Booij G. (2009), Genus als probleemcategorie, *Taal en Tongval* 61: 13—37.
- Coppen, P-A. (2011). Grammatica is een werkwoord. In: S. Vanhooren & A.Mottart. *Vijfentwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 222-228.
- King, P.M. & Kitchener, K.S. (2004). Reflective Judgement: Theory and Research on the Development of Epistemic Assumptions Through Adulthood. *Educational Psychologist*, 39(1), p. 5-18.
- Moseley, D., Elliot, J., Gregson, M. & Higgins, S. (2005). Thinking Skills Frameworks for Use in Education and Training. *British Educational Research Journal*, 31(3), p. 367-390.

Afsluiting

- Bedankt voor jullie aandacht
- Contact:
  - s.dekleyn@montessoriarnhem.nl
  - judit.steenge@han.nl